

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Журналістська етика

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Журналістика

Спеціальність С7 Журналістика

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Журналістська етика
Викладач (-і)	Марчук Ганна Іванівна, кандидат філологічних наук, професор кафедри журналістики
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-42
E-mail викладача	ganna.marchuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	Презентації лекцій, плани семінарських занять, методичні рекомендації до виконання індивідуальних дослідницьких завдань та групових творчих проєктів розміщені на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php?
Консультації	Вівторок, 15:00–17:00

2. Анотація до навчальної дисципліни

У сучасних геополітичних і соціокультурних умовах актуальність курсу «Журналістська етика» надзвичайно важлива, оскільки у процесі його вивчення студенти знайомляться зі світовими й національними стандартами журналістської діяльності, вивчають норми екстремальної журналістики й журналістики конфлікту. Усі ці стандарти складають основу подальшої праці медіафахівця. Водночас курс спрямований на досягнення універсальних правил медіаграмотності, виявляє усі болючі зони української журналістики. Практичні заняття курсу проводяться в оригінальній навчальній манері – виконання творчих групових завдань, інтерактивні ігри, аналітичні зрізи відеосюжетів, у яких порушуються професійні стандарти, змагання команд у процесі вирішення проблемної ситуації етичного характеру. Уся ця методика формує основи корпоративної солідарності журналістів, привчає їх до специфіки (стресової, ризикованої, творчої) журналістської діяльності, виявляє творчий і лідерський потенціал кожного студента.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Курс має на меті формування професійної моральної свідомості та культури майбутнього журналіста, враховуючи світові традиції регулювання ЗМІ, а також здатності до самостійного морального вибору медіафахівця у складних творчовиробничих ситуаціях. Новим змістовим наповненням курсу «Журналістська етика» є тематика навчальних блоків, спрямована на вивчення проблеми

дискримінації людини за ознаками раси, національності, сексуальної орієнтації, соціального походження, мови, гендеру, політичних поглядів у сучасному медіадискурсі.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

СК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності;

СК 07. Здатність застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської етики, національні етичні

Програмні результати навчання

ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.

ПР0 4. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР 08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.

ПР 19. Застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської етики, національні етичні норми, етикетні правила на різних етапах професійної діяльності.

5. Структура навчальної дисципліни

Тематика курсу Змістовий модуль 1.					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Професійна етика як специфічна галузь професійної етики	Лекція	5;4;3;			

Тема Професійна етика специфічна галузь професійної етики	1. як	Практичне заняття	1;2;3;5;	2 год. Фаховий аналіз редакційних статутів електронного ЗМІ, коментування їх позицій. Визначення відповідності реальної інформаційної діяльності теле, - радіокомпанії, висунутим у редакційному статуті вимогам.	5 б.	1 тиждень
Тема Професійна мораль, особливості функції	2. її та	Лекція	4;2;3;5;			
Тема Професійна мораль, особливості функції. Джерела журналістської етики	2. її та	Практичне заняття	1;2;3;5;	2 год. Фаховий аналіз міжнародних, національних і корпоративних нормативно-етичних документів. Формування переліку найуживаніших професійних обов'язків журналіста. Тлумачення норм, що регламентують професійно-моральні взаємовідносини "журналіст – аудиторія", "журналіст – джерело інформації".	5 б.	3 тиждень
Тема Моральна свідомість журналіста його позиція	3. та	Лекція				
Тема Моральна свідомість журналіста його позиція	3. та	Практичне заняття	1;2;3;5; Нормативні документи	4 год. Розробка власного етичного кодексу поведінки, що регулює професійні відносини з колегами Характеристика одного з популярних телевізійних проєктів щодо застосування у ньому	10 б.	5 тиждень

			професійних обов'язків та норм журналістської праці		
			Диспут на тему «Джинса як атрибут української журналістики?» за попередньо узгодженими питаннями Ви ставитеся до замовних матеріалів? Аналіз досліджень Інституту масової інформації “Моніторинг журналістських стандартів”.	5 б.	
Змістовий модуль 2					
Тема 4. Дії на захист суспільних інтересів у медіапрактиці: підходи меншості, вразливих соціальних груп, протидії системним порушенням, активізм	Лекція	4;2;3;5;			
Тема 4. Дії на захист суспільних інтересів у медіапрактиці: підходи меншості, вразливих соціальних груп, протидії системним порушенням, активізм	Практичне заняття	4;2;3;5; Нормативні документи	2 год. Виявлення неетичної / нефахової поведінки журналістів стосовно вразливих соціальних груп, протидії. Формування етичних і правових алгоритмів протидії системним порушенням, активізму.	5 б	7 тижнів
Тема 5. Професійна діяльність журналіста й	Лекція				

приватне життя людини					
Тема 5. Професійна діяльність журналіста й приватне життя людини	Практичне заняття	1;2;3; 5; Нормативні документи	4 год. Аналіз і коментар кейсу морально-етичних порушень відображення злочинів та нещасних випадків у телепроєктах Аналіз і коментар кейсу порушень морально-етичних норм відображення приватного життя у телепроєктах “Говорить Україна” (телеканал “Україна”), “Один за всіх” (телеканал “СТБ”)? Підготовка матеріалу, у якому порушується проблема безпритульних дітей або дітей, які перебувають у сиротинцях	5 б.	10 тижднів
Тема 6. Журналістика й дискримінація. Проблема людей з інвалідністю у мас-медіа: між жалем та надмірною героїзацією	Лекція	Нормативні документи			
Тема 6. Журналістика й дискримінація. Проблема людей з інвалідністю у мас-медіа: між жалем та надмірною героїзацією	Практичне заняття	1;2;3; 5;6. Нормативні документи	4 год. Тренінг щодо мови ворожнечі, обробка кейсів щодо упередження журналістів. Підготовка матеріалу, у якому порушується проблема дискримінації в українському суспільстві. Аналіз кейсів щодо упередження журналістів до ромів. Підготовка матеріалу, у якому порушується проблематика ромів та	5 б. 5 б. 5 б.	12 тижднів 13 тижднів

			людей інших національностей. Аналіз кейсів щодо упередження журналістів до людей з інвалідністю. Підготовка матеріалу, у якому порушується проблематика людей з інвалідністю.		14 тижднів
--	--	--	---	--	------------

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	<u>Поточні контрольні заходи (максимальна кількість – 50 балів):</u> 1. Усне опитування й обговорення світових, українських і корпоративних стандартів журналістської діяльності, відображених у професійних кодексах етики (має 2 бали, зріз знань відбувається щотижня). 2. Робота у групі над моделюванням професійно коректної виробничої поведінки або над розв'язанням проблемної ситуації (має 4 бали). 3. Створення власного медіапродукту із дотриманням професійних стандартів (має 8 балів)
Вимоги до письмової роботи	<u>Підсумкові контрольні заходи:</u> <u>(максимальна кількість – 50 балів):</u> 1. Теоретичний підсумковий контроль – залік або за умови дистанційного навчання проходження тесту. 2. Індивідуальний / фінальний проєкт, спрямований на практичне закріплення навичок: написання текстового матеріалу, створення аудіо-, відеопродукту, соціальної реклами морально-етичної проблематики (люди з інвалідністю і ЗМІ, люди в бідності/у складних життєвих обставинах, діти з інтернатних закладів та сімей у складних життєвих обставинах, бездомні, особи, які перебувають в закладах неволі та хоспісах, національні

	меншини (роми), COVID-1, насилля у сім'ї). Вимоги до фінального проєкту: інтернет-матеріал має становити не більше 2-х сторінок машинописного тексту, відеороботи – не більше 5 хвилин хронометражу, радіороботи – не більше 2 хвилин хронометражу. Кожна робота оцінюється з позицій оригінальності інформації, коректної роботи з основним джерелом інформації, балансу думок, точності, відокремлення фактів від власних суджень. Не вітаються матеріали зі звуковими або вражаючими візуальними ефектами, що призводять до маніпуляції громадською думкою. Проєкт захищається привселюдно з подальшим обговоренням. Критерії оцінювання фінального проєкту: максимальна кількість балів – 20 здобувається студентами за умови дотримання стандартів професійної діяльності журналіста, належного технічного оформлення та дотримання мовностилістичних норм української мови. Зниження загального балу відбувається за наявності концептуальних помилок задуму проєкту, непрофесійного володіння українською мовою.
Семінарські заняття	Усне опитування й обговорення світових, українських і корпоративних стандартів журналістської діяльності, відображених у професійних кодексах етики (має 2 бали, зріз знань відбувається щотижня). Робота у групі над моделюванням професійно коректної виробничої поведінки або над розв'язанням проблемної ситуації (має 4 бали).
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю за умови отримання не мене 25 балів поточного контролю.
8. Політика курсу	
Відвідування усіх занять є обов'язковим, оскільки курс зорієнтовано на формування практичних комунікаційних навичок. Вітається творчий вияв власної особистості. Студенти мають відчувати навички гуртової роботи, тому вільна взаємодія на семінарах – неодмінний показник успішного засвоєння матеріалу.	

Завдання мають бути виконанні перед заняттями. Пропуски можливі лише з поважної причини. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. За умови систематичних пропусків може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни.

Політика академічної доброчесності

Викладачка застосовує спеціальні заходи перевірки практичних і творчих завдань на плагіат (зосібна, спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck). У разі недотримання студентами академічної доброчесності, бали за виконання завдань не будуть нараховуватися.

Відповідно до ЗУ «Про авторське право і суміжні права» плагіат – «це оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору». Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту»).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Під час занять користуватися мобільними телефонами, ноутбуками, планшетами та іншими персональними гаджетами можна тільки з метою пошукової роботи у межах виконання аудиторного завдання.

Комунікація

Викладач комунікує зі студентами за допомогою електронної пошти, системи дистанційного навчання <https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php>, Facebook Messenger. Викладач відповідатиме на письмові запити студентів терміново упродовж усього навчального тижня. Вітається порядне ставлення студентів до приватності викладача у вихідні дні.

8. Рекомендована література

1. Бондаренко І. С. Журналістська етика: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя: ЗНУ, 2018. 107 с.
2. Етична журналістика: короткий посіб. за матеріалами тренінгів “Вивчення стандартів журналістської етики” / упоряд. С. Томіленко, Т. Бондаренко; Міжнародний фонд “Відродження”, Агентство з міжнародного розвитку США. Черкаси : Медіапрофесіонал, 2007. 56 с. (Відкритий фонд для ЗМІ – Україна).
3. Іванов В.Ф., Сердюк В.Є. Журналістська етика: підручник. Київ : Вища школа, 2007. 237 с.

4. Кузнецова О. Д. Журналістська етика та етикет: основи теорії, методики, дослідження трансформації незалежних видань України, регулювання моральних порушень. Львів : Світ, 1998. 412 с.
5. Приступенко Т. . Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації: навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 351 с.
6. Що українці знають і думають про права людини: загальнонаціональне дослідження / [І. Бекешкіна, Т. Печончик, В. Яворський та ін.]; під заг. ред. Т. Печончик. Київ, 2017. 308 с.

Нормативні документи:

1. Національна стратегія у сфері прав людини, №501/2015, ред. від 25.08.2015 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>.
2. Рамкова конвенція про захист національних меншин, документ 995_055, ратифікація від 09.12.1997. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_055.
3. Конвенція про права осіб з інвалідністю, документ 995_g71, редакція від 06.07.2016. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
4. Закон України “Про інформацію”, №2657-12, ред. від 01.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
6. Закон України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”, №1706-18, ред. від 20.04.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
7. Про підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення, Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1381-2011-%D0%BF>.
8. Закон України “Про соціальні послуги”, №966-15, ред. від 21.02.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.
9. Закон України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні”, №5207-17, ред. від 30.05.2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.

Інформаційні ресурси:

1. Центр інформації про права людини. URL: humanrights.org.ua.
2. Платформа прав людини. URL: <http://www.ppl.org.ua>.
3. Проект “Без кордонів” громадської організації “Центр Соціальна Дія”. URL: <http://noborders.org.ua>.
4. Національна спілка журналістів України (НСЖУ). URL: <http://nsju.org>.